

М. ДЖ. АЙТУГАНОВ

ДИНАМИКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КРОВИ НЕТЕЛЕЙ АВСТРИЙСКИХ ШВИЦЕВ В ПРОЦЕССЕ АДАПТАЦИИ В КЫРГЫЗСТАНЕ

Институт современных информационных технологий в образовании, (ИСИТО), г. Бишкек

Нетели швицкой породы 99 голов 24–26 месячного возраста австрийской селекции были завезены в Кыргызстан в августе и размещены поначалу в урочище Чункурчак Киргизского хребта на высоте 2100 м над уровнем моря (среднегорье) и через 14 дней перемещены автотранспортом в низину – 750 м над ур. м. (низкогорье) на ферму на постоянное содержание. Изучались морфологические и некоторые биохимические показатели крови общепринятыми методами на 10-й, 56-й и 317-й дни адаптации выборочно, каждый раз от 9–10 голов. Катехоламины определяли на флюориметре MPF-4 фирмы «Hitachi». Кортиcotропин, тиреоидные гормоны, инсулин, кортизол определялись на γ -счетчике «Bakman».

қарап жеке-жеке қаразтырдық. Қолданылған әдістер: артериалдық қысым (АҚ) Коротков әдісімен өлшенді, гемодинамикалық көрсеткіштері Стэрр формуласымен есептелді.

Зерттеу нәтижелері және олардың талқылануы. Құнделікті сабакта пульс жиілігінің динамикасын байқағанда, жұмыс жасау қабілеттілігі төмендегенде пульс жиілігіндегі айырмашылық жоғарылайтын, ал жұмыс жасау қабілеттілігі жоғарылағанда айырмашылық төмендейтінін көрсетеді. Сабакқа дейін және сабактан кейін студенттердің жүрек-тамыр жүйесінің күші түскен және босансыған күйлері мидың қыртыс-қыртыс асты құрылымдарымен реттеледі.

Соңғы жылдары жоғары оку орындарында психоэмоционалдық стресс бағдарламасына көп көніл бөлінеді, өйткені жастар арасында нерв жүйесінің жұқаруымен жүрек ауруларының тұқым қуалауы көбейіп бара жатыр.

Студенттер емтихан құндерінде эмоционалды стресті жағдайда болғанда кардиогемодинамика қимылдары байқалады.

Жоғары оку орындарындағы окудың белсенді және жемісті нәтижесі 1-ші және 2-ші курстардан басталады, сол жылдары оку орнына, ортаға бейімделудің қыын кездері басталады. Бастапқы жылға қарағанда бірінші және екінші курстағылардың тамыр соғу қысымының көтерілуімен физикалық жүктемеде тепе-тендікте жүректің жиырылу жиілігі жоғары. Дегенмен бірінші оку жылына қарағанда, екінші оку жылында окудың қайта қалпына келтіру көрсеткіштің қолайлырақ болады .

Тәжірибе емтиханға дейін де, емтиханнан кейін де және жай күнделікті сабак кезінде жүргізіледі. Кешенді зерттеуде студенттердің денсаулығының талдау нәтижесінде, жоғары оку орнындағы бірінші курстың басында, бар мүмкіншілігімен жүрек-қантамырлар жүйесі жұмысқа қабілеттілігінің төмендегенін көрсетеді. Алынған нәтижелер студенттердің арнайы оку жағдайларына бейімделуі кезеңінде ағзаның функционалды қабілеттілігі мен физикалық қабілеттілігінің төмендегенінен.

Айқындалған көрсеткіштер зерттелгендердің арасынан шамамен 5,1% гипертензия, 15,1% гипотензия байқалған. Қалыпты жағдайдағы артериялық қан қысымының жоғарылығы немесе алғашқы жутемелерден кейінгі физиологиялық көрсеткіштердің өзгергендігі білінеді. 1, 2 және 4 курс студенттерінің оку үдерісіне бейімделу барысындағы гемодинамикалық көрсеткіштерінің зерттеу нәтижесінде қан айналу жүйесінің реттелу механизмдері ағзаның физикалық жүктемесіне бейімделуін ұтымды қамтамасыз ететіні анықталды.